

La Santantona
Festa Medieval del foc

Forcall 17, 18 i 19
de gener de 2014

Programa de Festes

en honor de Sant Antoni Abat

Forcall, 17, 18 i 19 de gener de 2014

Foto de la portada: "Tronques" d'en José Ramón Gil Querol (2on. premi 2013)

Foto revers portada: "L'espera" de n'Aitana Millà Griñó

Foto: "Maquillatge" d'en Pascual Millà Prades.

Salutació de l'Alcalde

UN ANY DE LA NOSTRA FESTA EN POSITIU

La festa que més esperem els forcallans es presenta novament. Enguany, marcat per la participació en múltiples activitats que al voltant de la mateixa s'han anat desenvolupant, com per exemple, la participació oficial del poble de Forcall a les Jornades de Patrimoni Immaterial que la Conselleria de Cultura va organitzar a Algemesí, donant-li valor a la vegada que deixant la porta oberta a una futura declaració de Patrimoni de l' Humanitat que en els següents anys entre tots hem d'aconseguir. Destacar la participació en estes Jornades de les persones que a nivell ministerial són les encarregades de la salvaguarda i promoció del Patrimoni Immaterial. D'ací la importància d'haver estat presents. També hem treballat en la participació de la Santantonà en l'Exposició de Patrimoni Immaterial que s'ha

organitzat per part de la Conselleria i que presenta una projecció europea, en estos moments es pot visitar al Monestir de Sant Miquel dels Reis de València, deixant també la porta oberta a fer una representació de la festa a València, dins del marc de la difusió d'este Patrimoni Immaterial, la data encara per concretar. Destacar també la propera participació a les Jornades del Foc a Canals, on estarem presents per primera vegada per a donar a conèixer la nostra festa, agraint a este poble que viu també el Sant Antoni la seua invitació a l'Ajuntament i la Confraria, els quals han redactat un text per a les jornades (Ximo i Juanma), a ells gràcies pel seu interès i dedicació. Allí coincidirem amb coneguts de la nostra festa i altres estudiosos.

Altre fet a destacar és la introducció de la figura de Cremaller d'Honor que vindrà a ser un reconeixement a persones relacionades amb Forcall o que hagen donat a conèixer i difondre el nostre ric patrimoni. Un fet simbòlic, però que sens dubte enfortirà i difondrà la nostra festa, a la vegada que reconeixerà a tanta gent que durant els anys ens ha ajudat a que Forcall i la seua cultura i patrimoni siga més conegut.

Sense cap dubte una persona que hagués merescut la nostra distinció com a tal, haguera segut el benvolgut professor Eixarch, que va qui que ens va iniciar en el camí d'un major coneixement de la Santantonà, sens dubte ha rebut junt a Casanova el merescut homenatge a la seua vida dedicada a mostrar-nos les

arrels de la cultura i història forcallana. Un acte que vam poder celebrar i iniciar al mes d'octubre en una mostra dedicada als dos, a les seues tasques de divulgació. (De ben segur que Eixarch es mostraria ben orgullós de fins on ha arribat el reconeixement de la nostra festa per excel·lència).

Per últim, destacar com a factor positiu la tornada de majorals, que com sabeu és un fet que la fa més gran i participativa. A la vegada que la preocupació dels mateixos per a que la festa siga un nou èxit, amb la seua dedicació en la organització de tots els actes que podrem gaudir i on cal destacar novament la realització de la vida del Sant. Per això en un any positiu per a la nostra festa –continuem sumant-ne-; sols puc que felicitar a tots els estaments que directa o indirectament fan que continue. Anem per bon camí!. Per tant a tos vosaltres forcallans vos desitjo un bon Sant Antoni!

Santiago Pérez Peñarroya és Alcalde-President de l'Ajuntament del Forcall.

Foto: "Aborrece el pecado" de María Moya Argente

Salutació del Mossèn

Amb molta il·lusió vull començar aquesta petita salutació amb la notícia que el proper dia 18 de gener ens visitarà el nostre Sr. Bisbe D. Enrique, per presidir l'Eucaristia en honor de Sant Antoni i participar de la festa. Esperem que cap situació l'impedeixi estar entre nos. Benvingut Sr. Bisbe.

Molt ràpid passa el temps, un altre any estem a les portes de retrobar-nos per celebrar la festa de Sant Antoni.

Aquest any ens pertoca recordar en la figura de San Antoni a totes les persones que pateixen les conseqüències d'una crisi que no ens pot deixar mai indiferents. Tot el contrari, mirar sempre com ens podem comprometre per un món més just.

El Foc, la foguera o barraca, com diem tots, que amb molta il·lusió plantem al mig de la plaça, ens ha d'ajudar a pensar en entrar dintre del nostre cor i purificar les nostres actituds per fer-les més semblants a les que Déu va voler i vol que tots visquem: el seu Regne de Pau, Amor i prosperitat.

Cap a mitja nit portarem els animals a ser beneïts a la porta de l'església. Demanem a Déu per mitjà de Sant Antoni que ens done la seva benedicció per tenir la força suficient per comprometre la nostra vida per un món millor a exemple del Sant. Un món ple de caritat.

Bona festa de Sant Antoni.

Mossèn Juan José Roca Cardona és Rector de la Parròquia de la Mare de Déu de la Consolació de Forcall

Foto: "Botargues de present" de Francisco Chervet Royo

Salutació dels Majorals 2014

Us podem garantir que ens sentim molt honorats per ostentar la màxima representació de la “Santantonà 2014”. En aquest tram final de la nostra tasca permeteu-nos agrair a la gent del poble, als nostres amics, als col·laboradors i patrocinadors, als joves, a l'Església, als socis de la Confraria, als membres de la Santantonà, al personal de l'Ajuntament, als membres del Consistori, a tothom, la confiança que ens heu dipositat en el transcurs d'aquests darrers mesos i de la que hem procurat fer-nos dipositaris posant la màxima càrrega d'il·lusions en tot allò que hem fet.

De ben segur, si fa uns anys enrere, i no cal anar tan lluny, quan miràvem embadalits l'atraient i hipnòtic foc de la barraca de l'any passat ens haguessin insinuat que enguany seriem els majorals de la Festa no ens ho haguéssim pas cregut.

MAJORALS: José Sebastià, Odile Ahufinger, Manuela Gómez, Juana María Palomo, Manuel Peñarroya, M^o dels Àngels Polo, Joaquim Pujades, Antoni Eixarch

Foto: “Passejant el corder el dia de Pasqua” de Conxita Cardona Vázquez

Com en moltes ocasions en el decurs de la vida, han de coincidir una sèrie de circumstàncies, ni previstes ni buscades, perquè es produeixi un fet i així va ser. La joia de viure la Festa gaudint de la companyia de bons amics, l'escoltar els comentaris de membres de la Confraria dient allò que es diu, malauradament, molts dies com aquell: "... i enguany tampoc hi ha majorals", el pensament que passa pel cap en fraccions de segon: no hi ha majorals..., pot trontollar la festa?... Quan vàrem decidir presentar-nos a la majoralia, aquell llunyà 20 de gener del 2013, quan ja escuràvem els últims grumolls de pa untat amb l'all i oli que tan bon maridatge fa amb les xulles de be rostides al caliu de les brases al mig de la nostra espaiosa Plaça Major i començava a ser el moment de prendre la tassetta de calmant per tal de mantenir l'escalfor del cos quan el sol d'hivern es va esmorteint, no érem conscients encara del que això significava. Poc a poc ho hem anat descobrint.

Una celebració documentada des d'el segle XIV, declarada "Festa d'interès turístic autònom" i "Bé d'interès cultural de caràcter immaterial" no és una qüestió banal. En els tres dies en que es concentra el gruix de la Festa, el poble del Forcall és objecte de mirades encuriosides de gent que acudeix a veure que es això del foc medieval sense entendre massa tot el que va succeint al seu voltant. És una responsabilitat prou important i cal que tot segueixi unes pautes clares de comportament per fer d'una forma senzilla partícips de l'espectacle als visitants assumint el significat de la representació que desfila davant els seus ulls.

Enguany tenim una novetat en el desenvolupament de la Festa. L'Ajuntament de comú acord amb la Santantonà i la Confraria, ha creat la figura del "Cremaller d'Honor". Benvingut sigui.

En uns moments convulsos, com els que està vivint la nostra societat els darrers anys, amb una crisi que no té el seu origen en el sistema financer, ni en la bombolla immobiliària, ni en la desconfiança als sistemes polítics, sinó en una manca total i absoluta de valors, és important que sapiguem fer front als processos que poden esbotzar les nostres tradicions. Quantes *Santantonades* hauran il·luminat les pedres dels nostres bancals i de les nostres moles, sis-centes, set-centes?. Som uns privilegiats perquè aquesta festa del foc ha arribat fins als nostres dies gràcies als valors dels nostres avantpassats, que ells si que en tenien, al seu esforç i a la seva constància. Ells varen ser respectuosos fins i tot mantenint la Confraria que va oficialitzar el Rei d'Aragó, en Joan I, el 1388.

La necessària dedicació, rigorositat i ordre que nosaltres entenem que cal incorporar per mantenir un esquema prou clar pel desenvolupament de tots els

actes al llarg de l'any (la festa, pels Majorals, suposa tenir activitat tot l'any), no hagués estat possible sense l'inestimable treball de camp dels nostres amics, els de la colla, i tampoc sense el bombeig de coneixement de la pròpia festa, de l'entorn, de la societat i del territori que ens ha arribat a través de la Confraria de la Santantonada convertida en associació cultural, verdadera garant de la seva perpetuïtat, manteniment i divulgació. A ells els volem transmetre el nostre agraïment més especial i sentit.

Hem cregut interessant donar a conèixer, en aquestes mateixes pàgines, com viuen i veuen la Festa quatre personatges molt identificats i fidels a aquest esdeveniment. Cadascun d'ells ens ho explicarà des d'un vesant diferent: el sentiment religiós bàsic per sustentar la base de la representació, la importància i el significat de l'aportació cultural i històrica a la societat del poble i de la comarca, les percepcions de l'espectador i les emocions dels participants. Agraïm també a aquests col·laboradors, Excm. i Rvdm. Dr. Javier Salinas, Dr. Henri Bouché, Sr Víctor Amela i Sr. Joaquim Segura per acceptar la nostra proposta i posar-se a disposició d'una forma totalment incondicional i entusiasta.

Tots esteu convidats a ser testimonis del ritual ancestral, benvinguts, gaudim de la Festa, preservem-la i estimem-la.

visca Sant Antoni i visca Forcall !!

Foto: "Piolín" de Paz Milián Moles

Al voltant de la Santantonà

per José Luis Palos

Si la Santantonà de Forcall és així, com tots la coneixem, és perquè s'ha sabut transmetre, perquè ha hagut interès en participar i així evitar que es perdés.

Els temps han canviat molt i molt de pressa. Esta evolució ha afectat a la festa: les cavalleries de “la volta” ja no són els “matxos” que treballaven en el monte i que es vestien en Sant Antoni i Sant Vito, les moto-serres han variat una part del so de la festa, els flaixos de les càmeres li fan el cor a la barraca encesa,...

En fi, moltes coses de les que envolten a la Santantonà han canviat però no la seva essència ni l'entusiasme amb què la vivim.

Molta gent coneix Forcall perquè ha sentit parlar dels “sants i dimonis” que tenim a la festa de Sant Antoni.

Fa pocs anys va ser declarada BIC Immaterial. A més de ser un reconeixement a la riquesa i patrimoni cultural del nostre poble suposa acceptar el compromís de conservar-la i promocionar-la.

Enguany com a novetat, a proposta de l'Ajuntament i amb el nostre recolzament introduïm a la festa la figura del “Cremaller d'honor”.

Pretenem potenciar, si pot ser encara més, la nostra festa. Entenem que aquest reconeixement ha de recaure en una persona que tingue un interès reconegut per la conservació, promoció i difusió de la Santantonà i la seva elecció ha de ser el resultat d'un ampli consens.

Aquesta figura serà un element més de la festa que no ha de implicar cap canvi. La essència s'ha de mantenir però pensem que és bo comptar amb persones que donen renom i difusió a la Santantonà de Forcall.

José Luis Palos Michavia és membre de la Santantonà.
Símbol del “Cremaller d'Honor”: disseny d'en Pep Ortí.

Agraïment

d'en Víctor Manuel Amela Bonilla

Quin alt honor, ser "Cremaller d'Honor"!

La festa de la "Santantonà" me fa al 2014 un regal inesperat, un regal que mai hauria pogut somiar: encendre el foc de la barraca! Ser "cremaller", però especial: "Cremaller d'Honor"! Es pot imaginar honor més gran i significat per a un forcallà? Per a un nét de forcallà como jo, per a un nét de forcallà que fa trenta anys va descobrir l'alegria d'aquesta festa immemorial..., fer de "cremaller" és un somni incomparable! Imagineu-vos, a sobre, fer-ho com a "Cremaller d'Honor"...

La festa del foc més notable de tots els territoris de la vella Corona d'Aragó té lloc al poble del Forcall: la "Santantonà".

Cada mes de gener des de fa al menys 700 aquesta celebració ígnea -pagana i

Foto: "Victor" de sergio bardas rodríguez

Foto l'avern d'en silver perez peñarroya

sacra a la vegada- arriba al seu punt culminant quan les flames cremen la barraca del sant, cova vegetal que travessaran forcallanes i forcallans per a purificar-se. I aquesta propera “Santantonà” incorpora una novetat en aquest punt: institueix enguany la figura del “Cremaller d’Honor”, persona designada per encendre la barraca. I el primer “Cremaller d’Honor” de la història de tan inveterada celebració..., seré jo! Encara no me’n sé avenir!

No trobo paraules per expressar la meua gratitud al poble del Forcall per aquesta distinció, que supera qualsevol medalla o guardó. Per merèixer tan alt honor no he fet més que gaudir del Forcall als estius d’infantesa i rememorar-los amb delit, i comentar i enaltir la “Santantonà” quan he pogut als mitjans de comunicació de Barcelona, Catalunya i Espanya. I descriure una “Santantonà” medieval al capítol XXXIII de “El càtar imperfecte”, la meua novel·la.

Però tot això és irrellevant, perquè la grandesa de ser el primer “Cremaller d’Honor” d’una festa mil·lenària i immortal és un premi incomparable. I més per a mi en aquest any 2014, perquè sé que fa just 100 anys que el forcallà Víctor Amela Ejarque, recent casat amb Carme Ferrando Muñoz (d’Ares), de 26 i 22 anys, eixia del seu Forcall per pura supervivència... i va morir a Barcelona als anys 50, sense haver pogut tornar mai més al poble dels seus majors, al Forcall. Han passat 100 anys, i ara torno jo per tu, iaio, i per tu faré de “Cremaller d’Honor”.

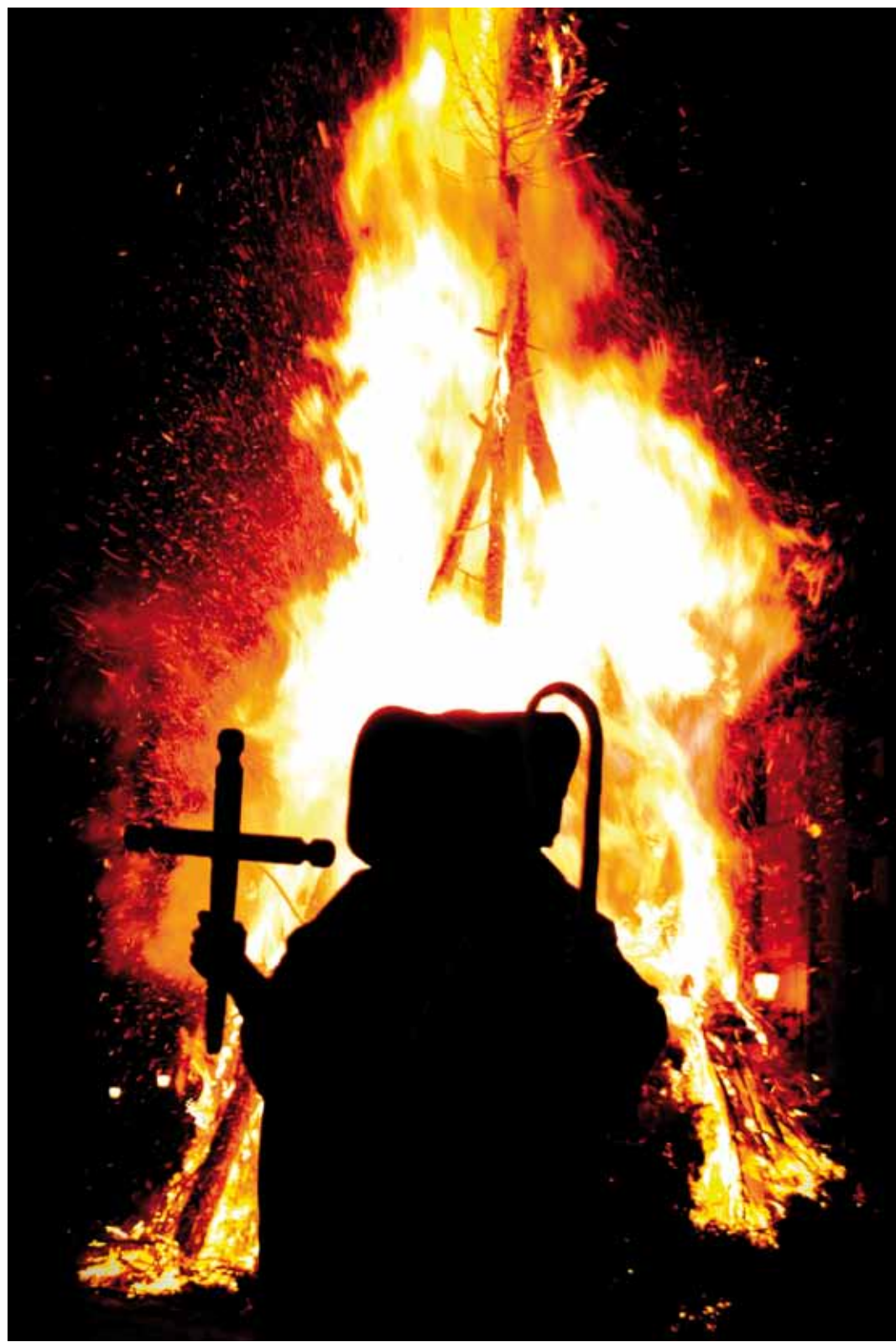

Victor Manuel Amela Bonilla ha divulgat el nom de Forcall i la seua Santantonà en diversos mitjans de premsa escrita i audiovisual. Ha textualitzat el llibre “Retratos y recuerdos” (2006), ha prologat “La Santantonada de Forcall” (2011) i recentment ha publicat “El Càtar Imperfecte” (2013).

Foto: “Nugats” de Antonio Melero Sanz

Foto pàgina següent: “La fi de Sant Antoni” d’Esther Palomares Denia.

Foto pàgines centrals: Reproducció cartell Santantonà 2014. *focs artificials a la plaça* Foto d’en Fernando Julián Silvestre (1er. premi 2013).

SANTANTONÀ

FESTA MEDIEVAL DEL **FOC**

2014 17, 18 i 19 de gener

FOTO: FERNANDO JULIAN SILVESTRE

FORCALL

Festa d'Interès Turístic Autonòmic B.I.C.

Castellón
MEDITERRÁNEO
PATRONATO PROVINCIAL DE TURISMO

www.forcall.es

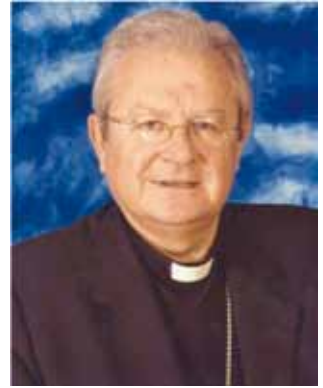
www.turismodecastellon.com

Sant Antoni

per Javier Salinas Viñals

Recordo haver celebrat la festa de Sant Antoni al meu poble, Sagunt, com una manifestació popular d'acció de gràcies a Déu per un Patró que cuida els nostres amics els animals. Però va ser a Forcall on vaig viure durant molts anys consecutius una altra dimensió de la festa, que allí és tot un símbol de la lluita entre la llum i la foscor, entre el bé i el mal. La barraca encesa en mig de la nit anuncia la novetat de la vida. Sensació que es viu amb més intensitat passant a través de la foguera encesa. Però sens dubte, per a mi, el moment que millor expressava aquesta tensió entre la llum i la foscor era aquella desfilada, que a tots posava nerviosos, sobre tot a les xiques, dels dimonis, els quals finalment quedaven rendits davant Sant Antoni. D'aquesta manera el sant apareixia com una icona d'aquesta lluita permanent en la vida dels homes i en la que hi ha implícit un missatge d'esperança perquè Sant Antoni en surt vencedor.

El fred sempre està present en aquesta festa, però encara ho és més la participació de tanta gent i l'alegria continguda entre l'admiració per la barraca encesa i la germanor que al voltant d'ella es genera. Un símbol més que ens parla d'esperança. Ningú nega la dificultat, la foscor, però sempre hi ha un foc que transforma. És una manifestació del missatge cristià: Déu, Creador del cel i de la terra, que en mig de les nostres foscores ens visita en el seu Fill, que és la Llum del món.

La foscor acompanya la nostra vida, però si obrim els ulls i participem en una festa com la *Santantonà* podrem despertar a una nova dimensió: la renovació de tot, puix el mal no té l'última paraula. Aquestes són les meues impressions. Naturalment, sóc un cristià que llegeix amb ulls de fe aquesta festa en la que ressona la certesa de que Jesús ha vençut el mal i la mort, i Sant Antoni és el seu resplendor i el nostre amic intercessor.

Excm. i Rvdm. Dr. Javier Salinas Viñals és Bisbe de Mallorca i ha estat Bisbe de Tortosa (1997-2012).

Foto pàgina anterior: "Apoteosis" d'en Juan Mª Moya Ulldemolins.

Quo vadis, festum?

por Henri Bouché Peris

Conocemos las raíces o los orígenes de la fiesta de la “Santantonà” forcallana, al menos deducidos de su desarrollo, así como de la interpretación de algunos de sus actos. Sabemos que se trata de una fiesta de fin de año cristianizada y dedicada a un santo oriental –*Sant Antoni*–, aunque no exenta de las influencias paganas, puesto que la esfera profana y la sacra suelen mostrar una clara intersección. Vivimos en ambos mundos.

La “Santantonà” de Forcall, a la que en un denso estudio que realizamos en su día nos permitió tomarla como paradigma de las fiestas del fuego, goza de perfecta salud y creciente admiración, justamente merecidas. La popularidad hartamente reconocida no es gratuita: los forcallanos han contribuido a su auge y esplendor con tesón y esfuerzo, manteniendo su carácter genuino y rellenando algún hueco histórico con loable estética y acierto. El resultado puede apreciarse por la admiración que el público le tributa cada año con mayor ahínco e interés.

Mi primer contacto con la fiesta y el fuego en Forcall tuvo lugar en el año 1984 y cuya impronta fue el “asombro” del que con tanto fervor habló Aristóteles. Quedé sorprendido y asombrado por lo que veía. La fiesta y el fuego, como bien saben los valencianos en general y los castellonenses en particular, es un componente de los más arraigados en nuestra idiosincrasia. Hogueras de San Antonio Abad, hogueras de San Juan Bautista, de Santa Lucía; fuegos de artificio, toros embolados son algunas de las manifestaciones ígnicas de estas tierras. Con razón el fuego se ha considerado siempre como uno de los elementos primigenios de la Naturaleza, junto al agua, el aire y la tierra. Prometeo o quien fuera lo entregó a los hombres y desde entonces se hizo imprescindible, no solo para cuestiones instrumentales, sino como símbolo presente en los rituales de la humanidad de todos los tiempos.

El fuego festivo en la cultura mediterránea ha adquirido singular importancia, forma parte de nuestras celebraciones como rito solar y como factor catártico que purifica a la población de la contaminación perniciosa del año. Por ello, las fiestas que en Forcall, en Els Ports y en otras zonas de las comarcas castellonenses y valencianas celebramos en honor de San Antonio Abad –*Sant Antoni del Porquet*–,

conlleven aquellos dos elementos convertidos en símbolos de indudable valor. No sabemos exactamente cuándo, pero la cristianización de la fiesta debió tener lugar ya en el lejano siglo XIV, diez siglos después de la muerte del santo, acaecida en el año 356, cuya devoción entroncaba claramente con el estamento agrícola más que con el ganadero. Nuestras tierras eran propicias para esta dedicación y, sin duda, arraigó muy sólidamente entre los labradores. La popularidad, primero, y la tradición después, han hecho de esta fiesta una de las más destacadas de la Comunidad Valenciana.

Pues bien, el desarrollo de la celebración ha mantenido lo sustancial a lo largo de los años, pero también ha sufrido alteraciones y pérdidas. Hace tiempo, tras el estudio y análisis de treinta poblaciones en que se celebra la fiesta, pudimos componer un esquema general de los actos que, en origen y con las incorporaciones sucesivas, pudieran haber constituido la organización total. Sin embargo, es obvio que no pudimos encontrar ninguna población que contara con este esquema ideal. ¿Qué faltaba en Forcall?. Veamos.

En los actos preparatorios generales se inscribía en algunas poblaciones la *matanza del porc*, de la que no pudimos recoger noticias en Forcall ni en muchas otras poblaciones. En la víspera se celebraba la llamada *Vida del Sant* que aquí se ha representado, pero no todos los años. En cambio, sí ha tenido lugar en algunos la parodia de La Ajustada. También han faltado Les relacions, loes o Publicata, muy populares en otros núcleos, así como danzas. Alrededor de 1950 desapareció el conocido *bandejament del gall*.

Por otra parte, destacable es la reincorporación *dels botets* (la “ascolía” griega) por su originalidad y profundo significado; costumbre que se perdió en la década de los 60 y fue felizmente recuperada en 1995, habiendo desaparecido prácticamente de la escena sanantoniana de otras localidades.

El amigo Antoni Eixarch Cardona me preguntaba por el título con que hemos encabezado estas letras: *Quo vadis, festum?* ¿Dónde va la fiesta? Yo soy muy positivo en este sentido y en lo que concierne a Forcall. Pese a las dificultades que se presentan por falta de medios, algunas veces, o por la falta de personal, otras, creo que la fiesta va a superar estas dificultades. Administrativamente, el Decreto 10/2012 de la Generalitat Valenciana declara bien de interés cultural inmaterial la fiesta de la Santantonà de Forcall. Es un reconocimiento justo que sanciona el valor de la fiesta. La tradición está consolidada y avalada por siete siglos de celebración. Hoy, la cofradía, los mayores y el ayuntamiento apoyan decididamente la continuidad de la fiesta y el pueblo la secunda con su entusiasta participación. Asimismo, la existencia

del “Museu de la Santantonà” es una forma didáctica de colaboración eficaz. Hubo un tiempo, no obstante, en la década de los 60, en que la tradición, en general, se debilitaba y alguna, como la sanantoniana, parecía peligrar. La falta de animales, especialmente, la concurrencia laboral y una cierta apatía incidían sobre la organización en sentido negativo. Pero, posteriormente, todos levantaron el ánimo y creo firmemente que no va a retroceder. Eso, sí, habría que estudiar si algunos actos como la *Vida del Sant* o La Ajustada pudieran celebrarse todos los años sin interrupción. Naturalmente, las festividades –las buenas- en fin de semana tienen el público garantizado.

Como docente, pienso que habría que realizar alguna campaña de información y formación sobre esta fiesta –o algún congreso o Jornadas-, tanto para introducir a los escolares como para dar a conocer a los adultos, especialmente, todo lo que subyace en la fiesta. Ya lo decía San Agustín: “No se puede amar aquello que no se conoce”. Y en la “Santantonà” hay muchas cosas todavía que conocer.

El Dr. J.Henri Bouché Peris és antropòleg, ha publicat nombrosos articles i treballs sobre la “Santantonà”. El seu darrer llibre ha estat “La Santantonà i el foc a Forcall” (2012).

Me emociona

por Víctor Manuel Amela Bonilla

Me emociona la Santantonà. Hace 24 años que no me pierdo una Santantonà, enero tras enero. Y si me emociona esta fiesta es porque puedo imaginar a mi yayo, Víctor Amela Ejarque, al que no llegué a conocer, atravesar la barraca ardiente a principios del siglo XX, despidiéndose de su Forcall natal antes de emigrar a Barcelona (en 1914: ¡el año próximo hará un siglo!) para no regresar jamás al pueblo de sus mayores... Porque puedo imaginar al padre de mi yayo, Pep “lo bó”, asistir a la fiesta del fuego, y lo mismo

a su padre, y al padre de su padre..., y así a todos mis antepasados forcallanos hasta el siglo XIV, primera referencia documental de la Santantoná, y aún más allá en la noche de los tiempos... En mi novela “El cántaro imperfecto” (Ediciones B,

2013) hago que los protagonistas vivan una “Santantoná” en el Forcall medieval, en la placeta de su iglesia, en el frío invierno del año 1320, y la imagino muy similar a la de hoy, transcurridos casi siete siglos. Es mi novelesco homenaje a la fiesta que identifica a los forcallanos.

Y ésa es la emoción que me transmite la Santantonà. La de una fiesta antigua, primigenia, fundacional. La de una fiesta que se alimenta de la fuerza de un pueblo, de un pueblo fiel a su memoria, enraizado a su tierra y atento a su cielo estrellado. Es la emoción de una fiesta preservada por sucesivas generaciones de forcallanos con fiero orgullo, tenacidad y perseverancia, pase lo que pase, sean plagas o sean guerras. Como si el fuego de esta barraca determinase la identidad de las familias de Forcall. Como si la celebración de la Santantoná prefigurase la supervivencia de Forcall, su prosperidad presente y futura. Cada Santantoná doy tres vueltas a su tronco recién enramado en la convicción de que ese afable ritual mágico me garantizará fortuna para el año que arranca.

Luego, en la noche cerrada, estalla la juerga ígnea, una orgía de demonios con sapos y culebras, con latigazos, pólvora, licores, gritos, chillido de féminas acosadas, carcajadas retadoras, maltrato de santos, bendición de animales y, sobre todo, desafío de las llamas, bautismo de fuego. No me extraña que cada año que pasa veamos acrecentarse la afluencia de participantes a esta fiesta singular, tan característica de nuestra comarca dels Ports de Morella, no me extraña que despierte creciente admiración, año tras año.

Yo admiro también la Santantoná, admiro esta fiesta por el amor que le profesan los forcallanos, para los que es un orgullo vivirla cada año y hacerla fuerte y grande, sin arredrarse ante contrariedad alguna, personal, familiar o social. Me admira asistir a las ganas, al entusiasmo de los forcallanos en la erección de la barraca, en la aportación de ramajes, en el prendido de las socas, en el bullicio de los bares, la dramaturgia del martirio de Sant Antoni, el baile de los diablos, el petardeo de la pólvora, los bailes y cantos, la bendición de animales, las competiciones y procesiones, los bureos de las bodegas, las comidas colectivas en la plaza, la sabiduría fiestera de los forcallanos de todo sexo, edad y condición, y en que jamás, ¡jamás! dejarán los forcallanos languidecer esta fiesta, su fiesta. Habrá crisis, ¡todas las crisis!, pero no dejará de arder la barraca de la Santantonà. Y ésta es su grandeza, la grandeza de los forcallanos. Forcall, “socarrat”, año tras año: ¡viva la Santantoná! ¡Viva Forcall!

Sant Antoni des de la Santantonà

per Joaquim Segura Ferrer

De tot el calendari festiu forcallà, no hi ha cap dubte que Sant Antoni és el que assumeix un paper més destacat: per nombre d'activitats, per implicació del veïnat, per fidelitat a la tradició, per devoció al Sant, per orgull d'allò propi, per passió pel foc, per major pressupost, per feina acumulada... Les celebracions de Sant Antoni a Forcall són allò més conegut fora de la nostra vila, comarca, província i autonomia. En els darrers anys ha estat distingida institucionalment i declarada Festa d'Interès Turístic Autonòmic i BIC Immaterial per la Generalitat Valenciana. També institucions privades com la Cadena Ser de Castelló va premiar la Santantonà en la IX edició dels seus guardons. Ni de bon tros ens hem d'acomodar amb aquestes quotes de distinció; cal buscar l'excel·lència i millorar en tot el que puguem. Totes les persones són imprescindibles i totes les idees es poden escoltar. Les properes fites pel que fa al reconeixement han de ser assolir la distinció de Festa d'Interès Turístic Nacional i Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO (caldrà treballar durament i que s'ajunten molts interessos i circumstàncies).

Els forcallans que estan, o en algun moment hem format part del grup de la Santantonà ens podem considerar uns privilegiats; no debades, representem el millor del nostre poble. Ni sempre, ni tots els homes de Forcall han pogut formar-ne part (en aquest cas les dones han estat i estan excloses). Les decisions que es prenen al grup són totalment democràtiques. L'assemblea decideix, i tant novells com veterans poden parlar indistintament. Com no pot ser d'un altre mode, cada persona emet el seu vot i tot s'adopta respectant les majories.

La meua perspectiva és la següent (després de catorze anys formant-ne part): en els primers actes es participa sense gran rebombori. S'ofereixen tota mena de consells i ajuda als majorals. El grup ajudarà en tot allò que ells consideren oportú. Una vegada esgotat l'estiu, el caliu santantonenc engresca més aquest grup de joves forcallans. Sant Antoni és una flama que reviscola a la tardor en el cor de forcallanes i forcallans –si és que algun dia s'ha extingit-. Tal i com s'apropen les dates amb quelcom relacionat amb la festa del sant eremita el foc augmenta. Les converses als bars giren en torn al dia de tallar el maio, l'esquellot, les tronques, la llenya, el dia de la rotlleta. Sant Antoni està ben present a les darreres setmanes de l'any i primeres de l'any en curs. Molts sentiments van in crescendo a marxes forçades. Es conten anècdotes i bromes d'anys pretèrits que narrats de manera exagerada i amb gestos grotescos trauen rialles generalitzades. Després de qualsevol tasca santantonenca els cellers solen rebre integrants de la Santantonà. Es beuen vins locals, licors casolans; de vegades el protagonista és un joc, altres

vegades es canten cançons de repertoris antics... o dels més moderns!

Les feixugues feines es tornen lleugeres i esdevenen una festa total amb el gruix de la tropa. El cap de setmana de Sant Antoni es viu amb molta intensitat: moltes hores de festa i poques de son. Al dijous de les tronques s'arriba amb deler, pletòrics de forces, alegria i amb ganes d'iniciar les celebracions. Molts són els que agafen un dia o dos (amb dilluns), per tenir un cap de setmana rodó i intens festivament parlant.

El dia de la Santantonà es viu amb una energia inigualable durant la resta de l'any. La nit anterior s'ha passat una breu estona pel llit. El matí comença aviat. Fins l'hora de rematar la barraca les forces van minvant. El pas pels cellers i el sopar ens revitalitzen. Ara, hi ha una barreja d'emocions i nervis; cal interpretar la Santantonà respectant la tradició al màxim. Els papers es diferencien per edats: els més joves de la santantonà prenen els papers amb més càrrega física, és a dir: botargues, filosea i despullat. Amb l'edat es van interpretant altres personatges: sants, teeros i cremallers. Arriba un punt que la motivació per eixir a la Santantonà decreix, i tots els membres de l'agrupació no poden sortir; per tant, els més veterans no solen vestir-se. El treball de tot el dia ara no pesa, però es fa palès en finalitzar l'apoteosi del foc. Alguns ja no tenen forces per acudir a l'orquestra, aquests cossos necessiten descans.

Dissabte, per sorteig, un terç dels membres de la santantonà són els encarregats de deixar la plaça neta de l'efímera barraca. Si enguany t'ha tocat netejar la plaça, tindràs dos anys de descans. Després, és torn d'esmorzar plegats. Els matiners visitaran algun celler per beure el líquid més estimat per les divinitats Dionís i Bacus. La petita reunió es desfà poc a poc, cal recuperar energies. Molts components de la santantonà encara dormen, car la nit s'ha allargat molt des del llunyà toc de l'esquellot. Els actes religiosos són menys participatius, sempre amb algú que no deixa passar la diada de Sant Antoni Abad. No tots, ni tots els anys veiem la Llaurà. Això sí, és pràcticament impossible no veure algun individu sortint al ball rodat. La nit finalitza al pavelló, quasi exhaurint les darreres forces.

Diumenge al matí, fer l'allioli és la tasca d'alguns dels integrants més veterans de la santantonà. Si els majorals ho necessiten s'ajuda a la nulla; si no, a menjar-ne com un forcallà més. L'organització dels botets, contràriament a l'allioli, és feina dels més joves; i així, les tasques estan repartides.

Un any més el cicle s'ha tancat. Si els caps de setmana durant l'any són fugaços, aquest ha passat com un llamp. No hem pogut assistir a tots els actes programats. És impossible, però a l'exercici vinent ho tornarem a intentar. Un altre any bars i cellers tanquen l'atapeït tríduum santantonenc -Forcall barreja religiositat i paganisme- amb cançons, bon humor i joia. La inexorabilitat del temps ens portarà veloçment a la següent "tallà" del maio, "pastà" de la rotlleta i Sant Antoni.

Programa de festes en honor a Sant Antoni Abat 2014 Forcall 17,18 i 19 de gener

28 de desembre de 2013, dissabte: DIA DE BUSCAR EL “MAIO”

07.00 h.: Passeig de l'esquellot pels carrers del poble.

08.00 h.: Concentració a la Plaça Major i eixida a buscar el “maio”.

14.00 h.: Dinar pels que han anat al bosc a buscar i portar el “maio”

18.00 h.: Entrada del “maio” i les costelles a la Plaça Major.

11 de gener de 2014, dissabte: DIA DE LA “PASTÀ” DE LA ROTLLETA I “TALLÀ” DE LA LLENYA

15.30 h.: Concentració a la Plaça Major i eixida al monte per la “Tallà de la llenya”

16.00 h.: Al “Forn de la Vila” i al “Forn Sorribes” elaboració de les rotlletes i coquetes de mitja lliura.

21.00 h.: Sopar de germanor per a tots els participants i col·laboradors.

23.00 h.: Festa per a tot el poble amb el duet “DUETTO”. Entrada gratuïta.

17 de gener de 2014, divendres: DIA DE LA “SANTANTONÀ”

00.00 h.: A la Plaça Major, encesa de les “tronques” pels Majorals.

07.00 h.: Volta al poble de “l'esquellot”.

08.00 h.: “Desperta” pels dolçainers i tabaleters.

13.00 h.: Són les 12 hores solars, a la Plaça Major, ritual de la “Plantà del maio” i clavada de les “costelles”. Prèviament s'haurà incorporat la “capolleta” al munt del “maio”, volteig general de campanes anunciant l'inici de la “Festa de Sant Antoni – 2014”.

15.00 h.: A la Plaça Major, revestiment de la “barraca” amb ramatge verd.

19.00 h.: A la Sala Noble de l'Ajuntament, presentació del “Cremaller d'Honor”.

21.30 h. (*): Eixida de la comitiva de la “Santantonà”, des del local de “El Groc” per recórrer els principals carrers del poble visitant les cases dels Majorals on es convida a “coquetes” i “rotlletes” amb anís i moscatell.

23.00 h. (*): A la Plaça, finalitzat el recorregut de la comitiva, encesa i crema de la “barraca” pel “Cremaller d'Honor” amb la intervenció dels “cremallers” i el protagonisme del “despullat”, la “filoseta”, de les “botargues” disparant coets borratxos i els “sants” que són cremats a la foguera.

23.30 h. (*): Plaça Major, eixida de la processó “dels matxos”

Porta de l'Església: Benedicció dels animals pel Mossèn de la Parròquia.

Casa del Primer Majoral: Entrega de la “coqueta de mitja lliura” a tots els participants

cavallers, ramalers i als que han portat un animal a beneir.

01.30 h.: Al Pavelló, ball amb el grup "PLATINO".

18 de gener de 2014, dissabte: DIA DE SANT ANTONI

08.00 h.: "Despertà" pels dolçainers i tabaleters. Toc d'oració i volteig general de campanes

11.00 h.: A l'Església, Missa solemne en honor de Sant Antoni, oficiada per l'Excm. i Rvdm. Dr. Enrique Benavent i Vidal, Bisbe de Tortosa, amb intervenció de la Rondalla de Morella.

A continuació processó recorrent els principals carrers. En acabar la processó, visita a les cases del respectius Majorals on es convida a "coquetes" i "rotlletes" amb anís i moscatell.

12.30 h.: A la Plaça Major, "Cercavila" amb "grupes" que recorrerà els principals carrers del poble acompanyats pels dolçainers i tabaleters. Actuació de la Rondalla de Morella.

17.00 h.: A la Plaça Major, simulació de la "Llaurà i sembra". Desfilada les disfresses del proper Carnestoltes.

19.00 h.: Plaça Major, representació de la "Vida del Sant".

22.30 h.: Plaça Major: "Ball rodat" eixint la comitiva de casa del Primer Majoral. Dolçainers i tabaleters.

24.30 h.: Al Pavelló, ball amb el grup "OXIDO". Entrada gratuïta.

19 de gener de 2014, diumenge: DIA DELS "BOTETS"

08.00 h.: Concentració a la plaça per iniciar les tasques de la rostida de "xulles".

13.00 h.: A la Plaça Major, rostida de "xulles" amb participació dels veïns del poble, amics i simpatitzants. Venda de tiquets per adquirir les "xulles".

Els Majorals proporcionen el pa, vi, gaseosa, olives i allioli.

16.00 h.: A la Plaça: Els "Botets", jocs infantils de trencar l'olla, carreres, i saltar per damunt dels botos de vi unflats.

20 de gener de 2014, dilluns: DIA DELS DIFUNTS

10.00 h.: A la Església, Missa solemne en sufragi dels Confreres de Sant Antoni difunts dins l'any 2013. Nomenament dels Majorals de l'any 2015.

19 o 26 d'abril de 2014, dissabte: ROGATIVA DE SANT MARC

Hora a concretar: Missa de campanya. Benedicció de termes i "rotllos". Berenar ofert pels Majorals del 2014.

(*) L'horari és orientatiu, pot variar lleugerament en funció del desenvolupament de l'acte.

Concurs de fotografia

Sant Antoni 2014 Forcall

BASES

1.- PARTICIPACIÓ

Poden participar en el “Concurs de Fotografia Sant Antoni 2014” tots els fotògrafs aficionats o professionals interessats en el tema.

2.-TEMÀTICA

La temàtica està al voltant de la festa de Sant Antoni de Forcall. Les fotos poden ser de qualsevol dels actes que integren la festa. És requisit imprescindible que les fotografies siguin de la Festa de Sant Antoni del municipi de Forcall.

3.- PRESENTACIÓ

- Les obres han d'estar presentades en dimensions 20 x 30 cm i acompanyades per un Cd en format JPG amb una resolució mínima de 150 ppp (697 x 973 píxels) o de 300 ppp (3008 x 2000 píxels). No han d'estar en cap tipus de suport, sols la fotografia. Cada participant pot presentar un màxim de tres fotografies.
- Els Cd aniran identificats amb un pseudònim i títol, i en un sobre tancat: nom i cognoms, adreça i telèfon i correu electrònic de contacte
- Els treballs presentats no poden haver estat presentats en altres concursos
- L'A. C. Confraria de la Santantonà de la Vila de Forcall es reserva el dret a utilitzar i reproduir l'obra en catàleg, audiovisual o en els suports que consideri oportuns, respectant sempre l'autoria de l'obra.
- L'A. C. Confraria de la Santantonà de la Vila de Forcall declina qualsevol responsabilitat respecte a l'autenticitat de les dades facilitades pels participants.

4.- ENVIAMENT

Les obres poden ser presentades en persona a l'Ajuntament de Forcall o bé enviades a: “Concurs de Fotografia Sant Antoni 2014 -Ajuntament de Forcall” - Plaça Sant Miquel, 6 – 12310 – Forcall.

5.- CALENDARI

El període de recepció dels treballs serà fins a les 14 h. del dia 28 de març de 2014. El jurat es reunirà per valorar les obres i seleccionarà les tres obres premiades. El veredictes es farà públic en el taulell d'anuncis de l'Ajuntament de Forcall i en la pàgina web <http://www.forcall.es>, els dies posteriors a la Setmana Santa 2014.

6.- PREMIS

Seràn en metàl·lic: 1r premi: 300 €, 2n premi: 200 € i 3r premi: 100 €. Cada participant només opta a un premi.